

Редакциядан: Өткен айда ғана 67 жасында Алматыда қайтыс болған марқұм Бүркіт ағамыз соңғы жылдарда Қазақ ССР академиясының Мұхтар Әуезов атындағы тіл-әдебиет институтының ғылыми қызметкері боп әлденеше жыл істеді. Ол филология ғылымдарының кандидаты еді.

Бүркіттің жастайынан өзіміздің Қазақ орта мектебінде жүргенде-ақ өлең шығаратынын нұралықтардың өзі құралпыластары түгелдей біледі. Ол Көкмөлдірдің тумасы 1950-ші жылдарға дейін республикалық газеттерде жауапты қызметтерде болды. Ал сол жылғы дүрбелеңде жаламен нақақ 25 жылдың кесіммен айдалып кете берген. Ол елге тек 1955 жылы оралды. Біз осы жолы ақынның былтырғы шыққан өзіндей үш ақынның бірі болып, «Шындық дауысы» кітабында басылған ол сол қиямет-қайымды жазған бір топ өлеңдерін, тек бір ғана кейін Нұраға арнаған бір өлеңін қосып беріп отырмыз. Сол кітаптың алғы сөзін жазған жазушы, академик Мұхаметжан Қаратаев Бүркіт Ысқақовтың «Тас еденнің ызғары» өлеңдер циклінің қазақ поэзиясынан алатын орны ерекше. Оның бұл өлеңдерінен Сәкеннің сыры, Бейімбеттің мұны, Ілиястың үңі естілгендей болады»,— деп ризалана жоғары бағалапты. Енді солардың біразын оқыңыздар.

Қош, Алматым!

Қош, Алматым, алтын тулы астанам.
Аттандым мен алыс ауыр сапарға,
Мен едім ғой сенің албырт жас балаң,
Тәрбиелеп қосқан өзің қатарға.
Жастыққа тән аңғал, ашық көңілмен,
Келгенімде арсалаңдап алдыңа.
Таныстырдың қатал ащы өмірмен,
Салдың отқа, салдың темір талқыға.
Ақыл айтып, білім беріп сен маған,
Ұлы өмірге аштың анық көзімді.
Сенің үлкен кең залыңнан қармағам
Терең ой мен жоғары ыстық сезімді.
Гартып талай сенде сүю күйігін,
Махаббатпен жүрегімді жандырдым,
Сол кездегі жас жүректің сүюін
Қызыл гүл ғып бақтарыңда қалдырдым.
Тербеледі күндей қызыл байрағың,
Жел соға ма, әлде самал есе ме...
Ол— ту емес, менің жастық қайратым,

Өзіміздің туыстан

Қылмыс етіп Қиқымов,
Қыр соңымнан қалмады,
Аңдып жүріп Сиқымов
Ақырында қармады.
Жоқтан бар ғып Жамауов,
Бір пәлені байлады.
Үкім етіп Танауов,
Жиырма беске айдады.
Айтсам егер шындықты,
Ей, ағайын, туысқан,
Көрдім, қорлық сұмдықты,
Өзіміздің туыстан!

Жұртыма деген махаббат

Аз болғандай бір менің
Басым тұтқын бұғауы,
Әйнегіне түрменің,
Түсті қыстың қырауы.
Соқса қарлы мұздарын,
Сыртта боран талмастан.
Тас еденнің ызғары
Өтеді әбден жамбастан.
Батсада ызғар денеме,
Соқса да боран долдана,
Ойламаймын дәнене,
Жасымаймын сонда да.

Жалау етіп қадап кеткен көшене.
Таң алдында сайрар бұлбұл бақшада,
Аңсап оның шешек атар гүлдерін.
Қалды дей бер менің жырым нақ сонда,
Қалды дей бер менің сонда— үндерім.
Көз жасымда аққан талай жазықсыз,
Бұлақ етіп арығыңды ағыздым.
Жас денемнен шыққан қанды парықсыз,
Тас көшеңе тамшылатып тамыздым.
Асыл арман, ғажап қиял мендегі,
Қанат берген ұшқыр, отты өлеңге.
Менімен қос бірге айдалып келмеді,
Ақша бұлт боп қалды сенің төбеңде.
Қалды бәрі— бақыт, байлық, дәреже.
Жарым, балам, достарым да сүйікті.
Өзімменен алмадым мен дәнене,
Ала кеттім тек үміт пен күйікті.
Қош, Алматым, алтын тулы астанам.
Аттандым мен алыс ауыр сапарға.
Қайда жүрсем сені есімнен тастамаң,
Қосылармын ие қосылман қатарға.

Кірмейді суық ойыма,
Соқса да боран қаталап,
Жылылық бар
Жұртыма деген махаббат.
Еркін жүріп, ен жайлап,
Ел қадірін білмеппіз.
Көбелей көшіп, кең жайлап,
Жер қадірін білмеппіз.
Көргендіктен күн сайын,
Күн қадірін білмеппіз.
Болғандықтан әрдайым,
Түн қадірін білмеппіз.
Қампып қарын тойған соң,
Ас қадірін білмеппіз.
Телегей-теңіз болған соң,
Дос қадірін білмеппіз.
Толықсып жанда жатқан соң,
Жар қадірін білмеппіз.
Бейнетсіз оңай тапқан соң,
Мал қадірін білмеппіз.
Енді олардың қадірін,
Қалдым аздап біліп те.
Көру бейнет ауырын,
Мектеп екен жігітке!

Достарға сөз

Ей достарым, достарым
Қайдасыңдар, қайдасың?
Аман ба асыл бастарың,
Қазір де қандай жайдасың?

Келмеймін бе келем бе,
Емес-ті маған тым зәру.
Жарым да қалмас далада,
Ауылда көп ед жігіттер.
Қосылар бір адамға
Болса өзі үміткер.
Балама менің бірақта,
Өке қайдан табылар?
Аумаған өзім сияқты,
Жүрегі бар, жаны бар.
Анада болар бірнеше ұл,
Бірнеше еркек әйелде.
Екіәкесі болған бір
Баланы көрдің қай елде?
Рас, қамқоршы бар өкімет,
Бар қоғамдық мекеме.
Бірақ, достар, ғафу ет,
Өкеге олар жете ме?
Жүргенде өзім қамшы жеп,
Артымда қалған балақан.
«Өкешім мені алшы» деп
Жайғандай маған алақан.
Қамқорлық жасар аталық,
Болмай ешбір дәрменім.
Қасірет қайғы қапалық,
Кез жасым— әлім келгенім.

Жарыма хат

Жапанда жалғыз жабығып,
Қалды алыста жан жарым.

Қайран Нұра

Паспорт пенен партбилеттен айрылып,
Жатқан кезде қос қанаттан айрылып,
Бүкіл Нұра аяғынан тік тұрды,
Бүкіл Нұра аза шекті қайғырып,
Өкем келді сүйретіп қу сүйегін,
Жеңгем жетті кемсең билеп иегін.
Ұшты жарым сонау шалғай қиырдан,
Қос қолына қысып алып жүрегін.
Шапты достар көмек сұрап "қайдалап"
Осы сәтте тұрған жан жоқ жай қарап.
«Кеуделесе» Аққошқар мен Құдыман,
Дәулетбек пен Жүсіптер жүр «майдалап»
Қалдырмаймын десіп мені қапаста,
Ұшты Айжан, ұшты Махмет, Қапаш та,
«Ақырғы осы болсын» дегендей,

Қинайды солар жанымды..

Ойлаймын анамды,
Ойлаймын жарымды,
Ойлаймын баламды,
Қинайды солар жанымды.
Ата-анамның менен де,
Бар еді басқа баласы.

Жан жарымды сағынып,
Қапаста қажып зарладым.
Менің тартқан азабым,
Жаныңа оның етер ме?
Жалыннан ыссы ғазалым
Жарыма жақын жете ме?
Қайғылы халін жарымның,
Қалқашым, сірә, біле ме?
Тұншығыпшыққанзарының
Үніне құлақ түре ме?
Суытыпәлдежүрегін
Үзді ме менен үмітті?
Басқаға арнап тілегін
Тапты ма басқа жігітті?
Айтпайды ешкім хабарын,
Жазбайды оны өзі де,
Құлақ тосам сазарып,
Көрігеннің сөзіне.
Жүрген аң, ұшқан құс,
Аққан өзен, ескен жел,
Жарыма сәлем алып ұш,
Жарыма менен хабар бер.

Арман

Жоғалттым, достар, бүгін мен,
Қолдағы ырыс, байлықты.
Оларға бірақ өкінбей,
Байлықтан жүрек шайлықты.
Жоғалттым, достар, бүгін мен;
Дәреже: қызмет мансапты.

Оған да бірақ өкінбей,
Ақымақ боп оны аңсаппын.
Жоғалттым, достар, бүгін мен,
Абырой, бедел, атақты,
Оған да енді өкінбей,
Нахақтан көрген шатақты.
Өкінем тек қалғанға,
Азаттықтан айрылып,
Сол үшін мен арманда,
Сол үшін жүрмін қайғырып.

Болар бірақ бір реті...

Үш жыл болды жігіттер,
Отырғалы тұтқында.
Ұштыталай үміттер,
Жолдас болған тұтқынға.
Үш жыл болды ағайын,
Жай болғалы абақты.
Сыннан өттің талайың,
Талайың бердің сабақты.
Үш жыл болды, достарым,
Көрмегелі, жүзіңді.
Мүмкін сен де шаршадың,
Үмітің де үзілді.
Алда әлі жиырма екі,
Көз жетпейді шетіне.
Болар бірақ бір реті,
Бекіне, түс, бекіне!

Анадайларды сайлап қойған «запасқа».
Қарындасым қайғырды, ол да егіліп,
Келінім түр көзден моншақ төгіліп.
Айтшы Нұра, сонша саған кім едім,
Қиналғандай сан қабырға сөгіліп?
Сонша кім ем? Кімге ана дәрімін.
Емеспін де бір керемет нәніңмін.
Бар болғаны—топырағыңда туыппын,
Бар болғаны— жалғыз тамшы қаныңмын.
Тек сол үшін жүрсіңдер ғой күйініп,
Жатырсыңдар, жабырласып, үйіліп.
Тек сол үшін тәуекелге бел байлап,
Алыпсыңдар тас түйнектер түйіліп.
Қайран Нұра, қайран атамекенім.
Жүрегімді жұлсам да азық етермін.
Топырағыңнан айналайын туған жер,
Еңбегіңді қашан ғана өтермін.